

Modern Türklük Araştırmaları Dergisi

Cilt 12, Sayı 2 (Haziran 2015) ss. 174-181
DOI: 10.1501/MTAD.12.2015.2.20
Telif Hakkı®Ankara Üniversitesi
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Tanııtma

Kazak Tiliniñ Birtomdık Ülken Tüsindirme Sözdigi

VELİ N., KURMANBAYULI Ş., MALBAKOV M., ŞOYBEKOV vd. (2013) *Kazak Sözdigi (Kazak Tiliniñ Birtomdık Ülken Tüsindirme Sözdigi)*. Almatı: Dévir Baspası.

Kazakçanın söz varlığı 1959-1961 yıllarında *Kazak tiliniñ tüsindirme sözdigi* adıyla iki cilt olarak ortaya konmuş, bu eseri gerek hacmi gerek tanıklamalarıyla dikkat çeken on ciltlik *Kazak tiliniñ tüsindirme sözdigi* (1974-1986) izlemiştir. Tanıtmaya çalışacağımız *Kazak Sözdigi* ise Sovyet döneminden bağımsız Kazakistan Cumhuriyeti'ne dek uzanan leksikolojik emeğin ürünü olarak ortaya çıkan 106.000 söz içerikli büyük çalışmadır. Eserdeki sözlerin morfolojik ve semantik izahları, alt maddelere, deyimlere ve kalıplaşmış ifadelere odaklanarak sözlüğün yapısı ve içeriği hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca her sözlüğün en ciddi zorluklarından olan çok anlamlılık-eş seslilik zorluklarının nasıl ele alındığı da örneklenmiştir.

Türk dilinin geleneksel kavmî tasnifinde Kıpçak grubunda yer alan Kazakça, Orta Asya Türk edebî dili ile (*Çağatay*) yoğrulan zengin bir sözlü edebiyat hazinesine sahiptir. (Bkz. Arat 1953; Tekin 1989; Öner 1998; Schönig 1999). Çağdaş Kazakça ise XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyıl başlarında konuşma dilinin yazı diline evrilmesi ile oluşmuş ve Abay Kunanbayev, Ahmet Baytursın, Magjan Jumabay, Seken Seyfullin, Beyimbet Maylin, İlyas Jansügirov, Jüsipbek Aymavıtov, Mirjakıp Dulat, Şakerim Kundayberdi, Muhtar Evezov, İlyas Esenberlin gibi büyük yazarlar tarafından işlenmiştir. Kazakçanın XX. yüzyıl boyunca sadece edebiyat dili olarak değil bir bilim dili olarak da geliştiği ve Kazak dil biliminin de Türkolojide saygın bir yer tuttuğu gözlenmektedir. Örnek olarak bu edebiyatın klasikleri arasında başta gelen Abay Kunanbay'ın eserlerine dayanılarak hazırlanan Abay Tili Sözdigi (Red. Iskakov, A. Almatı, 1968, 735 s.) ülkemizde pek gözlenmeyen yazar sözlüklerinin güzel bir

örneğidir. Eserlerinde 6.000 kadar söz kullanmış olan Abay'ın bütün sözlerinin toplandığı bu çalışmada, maddeler örneklerle zenginleştirilmiş ve açıklamalı bir şekilde yazılmış, madde sonlarında da 1957 yılında Muhtar Avezov tarafından yayımlanan iki ciltlik Abay külliyatındaki esas metne indeksli göndermeler yapılmıştır (Öner: 1999). Yine Kazak dil bilimcisi İsmet Keñesbayev'in 10.000 deyim içeren *Kazak tiliniñ frazeologiyelik sözdigi* (Almatı, 1977, 711 s.) hacmi ve yazılışındaki olgunlukla Türk sözlükçülüğünde halen dikkat çekmektedir. Çağdaş Kazak edebiyatının en büyük yazarı sayılan M. Avezov'un klasikleşmiş romanının dili üzerine de ilgi çekici bir çalışma vardır: Erbol Janpeyisov, *M. Èvezovtiñ "Abay jolı" epopeyasınıñ tili*, Almatı, 1976, 168 s. Bu monografi özellikle "*Abay jolı" tilindegi köne jène kazır sirek koldanılattın kubılıstar*" adlı bölümünde (63-156 s.) eski dilden kalma ve bugün Kazakçada az kullanılan yapılar hakkında geniş bilgi verildiği için bir etimolojik sözlük değeri taşır (Geniş bilgi için bkz. Öner 1999).

İlkin iki cilt olarak yayımlanan "*Kazak tiliniñ túsindirme sözdigi* I-II, Almatı, 1959-1961" ülkemizde Sovyet döneminde yayımlanan Türk lehçelerinin nadir sözlüklerinden *Kazak Türkçesi Sözlüğü* (Tercüme: Oraltay, Hasan; Yüce, Nuri; Pınar, Saadet, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları: 8, İstanbul, 1984, 328 s.) için de temel oluşturmuştur. Ancak bunun ardından Kazak leksikolojisi uzmanlarının açıklamalı, örnekli biçimde hazırladığı on ciltlik ansiklopedik sözlük, Türkolojinin anıtlarından biri sayılır: *Kazak tiliniñ túsindirme sözdigi*, Almatı, I:1974, 695 s.; II:1976, 695 s.; III:1978, 671 s.; IV:1979, 671 s.; V:1980, 639 s.; VI:1982, 623 s.; VII:1983, 671 s.; VIII:1985, 591 s.; IX:1986, 559 s.; X:1986, 510 s.

Burada tanıtılmak istediğimiz eser ise Kazakistan Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan ettikten sonra gelişen ve 15 ciltlik bir ürüne dönüşen leksikografik etkinliğe dayanmaktadır: *Kazak Sözdigi (Kazak Tiliniñ Birtomdık Ülken Túsindirme Sözdigi)* 106.000 maddelik bir söz varlığına sahiptir. Sözlüğü hazırlayan yayın kurulu; M. Kulmuhammed, Ş. Kurmanbayulı, E. Kaydar, R. Sızdık, M. Malbakov, T. Januzak, N. Veli, R. Şoybekov ve A. Fazıljanova'dan oluşmaktadır. Sözlük malzemesini derleyip bir araya getirenler; N. Veli, Ş. Kurmanbayulı, M. Malbakov, R. Şoybekov, K. Küderinova, O. Jubaeva, A. Jañabekova, A. Fazıljanova, J. İsaeva ve A. Üderbaev'den oluşan bilim kadrosudur.

Sözlük, "Ahmet Baytursınulı Adına Dil Bilimi Enstitüsü"nü'nün edebî eserlerden, makalelerden, ilmi yayınlardan taranıp bir araya getirilmiş söz varlığını içermektedir. Sözlükte Kazak edebî dilinin sözlüksel-deyimsel düzeyde taranmış sözcüklere ve tamlamalara yer verilmiş; bunların anlamları izah edilmiş, biçimsel ayrıntıları tespit edilmiş ve gerekli yerlerde etimolojik izahlar da verilmiştir. Anlamsal, yapısal ve etimolojik unsurların gösterildiği 122 adet ve yabancı kökenli sözcüklerin alıntılı olduğu dillerin gösterildiği 18 adet kısaltma vardır.

Örnek olarak *avıs.* biçiminde gösterilen *avıspalı magma* "meczaz" kısaltması,

maddelerin içinde temel anlamların üstüne mecazların nasıl bir zenginlikle katıldığının belgesidir:

BËDİK (I) isim, arkaik "1. Hayvanlardaki delibaş hastalığı. 2. folk. Hastalığı iyileştirmek üzere söylenen ırlardan bir tür. 3. mec. Boşboğaz, geveze kişi. // Boş, gereksiz."

EGEVDEY sıfat "1. Eğe gibi, eğe tarzında. 2. mec. Kaba, sert, nezaketsiz. 3. mec. Cesur, girişken. 4. mec. Güçlü, berk."

KAZ- fiil "1. Kazmak, oymak. 2. mec. Kaybolanı bulmak, ortaya çıkarmak."

OY- fiil "1. Çukurlaştırmak, oymak. 2. Kazımak. 3. mec. Geçmek, üstün gelmek."

ÖT- (I) fiil "1. Bir şeyin içinden geçmek. 2. Bir taraftan karşı tarafa geçmek. 3. Bir yerden başka bir yere doğru hareket etmek. 4. Bir obadan başka bir obaya gitmek. 5. mec. Bir grubun, bir topluluğun organizasyonunda yer olmak; belli bir cemiyete üye olmak, geçmek, katılmak. 6. mec. İşe yaramak. 7. mec. Kaza olmak; dünyadan göçmek, ölmek. 8. mec. Ömür sürüp gitmek. 9. mec. Bitmek, süresi dolmak. 10. mec. Satılmak, satılacak olan şeyin alıcısını bulmak. 11. mec. kaba. İftiraya uğramak, lekelenmek."

Kazak Sözdüğü, dildeki yerel sözlere ve konuşma diline ait sözlere de işaret etmiştir. Maddelerde *jerg. jergilikti söz* "yerel söz" kısaltmasıyla şuna benzer örnekler var:

KABAN (II) isim, yerel "Dört beş arabanın topladığı ot yığını."

OZALDA zarf, yerel "Çok eskiden, epey önce."

SÖZDEY sıfat, yerel "Sözlü, şifaî."

SUVALMA isim, yerel "Suyun çıktığı yer, kaynak, pınar."

TARTAR (III) isim, yerel "Kabuğu ince, uzunca, çizgili bir tür kavun."

Şöyle örnekler ise *söyl. söylev* "konuşma dili" kısaltmasıyla kayıtlı:

ARLA- (III) fiil, konuşma "Kükremek, hırlamak."

KEBİRLE- (II) fiil, konuşma "Kurumak, dili damağına yapışmak, susamak."

MEŞOK isim, konuşma "Kap, kılıf; çuval."

ÖJETSİ- fiil, konuşma "Cesaretlenmek, yüreklenmek."

TARAKTA- (II) fiil, konuşma "Kitabın veya defterin sayfalarını açmak."

Tarihsel dil biliminde her zaman önem taşıyan eskimiş sözler de *Kazak Sözdüğü* yazarları tarafından belirtilmiştir. Eserde *köne. könergen söz* "eskimiş söz" kısaltmasıyla işaret edilen şu sözler, köken bilgisi (*etimoloji*) bakımından ayrıca çalışılması gereken bir söz varlığı sunuyor:

EGEY isim, eski. "1. Seçkin; en iyisi. 2. Destekçi, hami."

JETİMŞORA isim, eski. "Avcı silahı, tüfek."

KARI- (II) fiil, eski. "Yaşlanmak."

PAĞPUR isim, eski. "Eski devirlerde topraktan yapılan gösterişli kap."

SALAKPAN isim, eski. "Bir tür ateşli silah."

Kazak Sözdüğü kelime hazinesi, dildeki ilençleri, kargışları da belirli bir kısaltma altında içermektedir (*karğ. karğıs söz "kargış, ilenç"*):

ATAÑA LAĞINET [NELET, NAĞILET]! ilenç "Kötülük veren kişinin ana babasına dahi kötü dilekte bulunma, beddua etme (sözü)."

DEM-TUZ ATKIR [URSIN] ilenç "Ağız tadın kaçsın manasında (söz)."

JAYRAĞIR ilenç "Ölmek, karmakarışık olmak, bezmek (ünlemi)."

MÈLİK KELGİR ilenç "Sığıra söylenen kargış."

ÖRTEÑGİR ilenç "Kahrolarak, yanarak git!"

Buna benzer bir söz varlığı da başka bir dillere tek sözle çevrilemeyecek bir etnografizmlerdir. Bunlar halkın kültür hayatında yüzyıllar içinde birikmiş yerel veya millî karakterdeki söz hazinesidir (etn. *etnografiyalık "etnografya"*):

MÈYİTAGAŞ isim, etn. "Naaşı at üstünde oturtmaya yarayan ağaçtan tabut teçhizatı."

ORMAN İŞİK isim, etn. "Sincap türündeki orman hayvanlarının derisinden yapılan dışı kumaş giysi."

ÖRŞ isim, etn. "Yuvarlayarak örülen kayış, kemer."

SIRGATOY isim, etn. "Geçmişte çocuklar doğunca kulağına küpe takma geleneği."

TUŞBAVIRSAK isim, etn. "Una süt, yağ, şeker, yumurta katılarak yapılan, ufak parçalara ayrılan mayalı hamur, bavırsak."

Sözlük biliminde her zaman dikkat edilen alıntı kelimeler de *Kazak Sözdüğü* yazarlarının dikkatinden uzak kalmamış, Kazakçaya Batı veya Doğu dillerinden alıntılar madde başlarında belirtilmiştir:

İngilizce (*Ağıl. ağılşım tili*): DJEK-POT "Kazanç, ikramiye"; KOMPÜTER "Bilgisayar"; NEKK coğrafya. "Yanardağın bacalarının lav çıkışından sonra tıkanması ile ortaya çıkan şekil, tüflü tane."

Arapça (*Ar. Arab tili*): DÈVLET "1.Toplumsal ve bireysel ihtiyaçları örgütleyen varlık, bütünlük. 2. mec. Baht"; PAKIR "1. Malı mülkü olmayan yoksul. 2. Durumu kötü, zor durumda olan, garip. 3. mec. Âciz"; PASIK sıfat "Cahil, dar görüşlü; insanlıktan uzak."

Yunanca (*Grek. Grek tili*): DİATREMA "Gaz basıncı sonucunda ortaya çıkan aralıklı volkanik faaliyet"; OKEANARİUM "Deniz canlıları ve balıkları beslemek için

yaratılan içinde gezilen dev akvaryum"; PALEOGRAFİYA ling. "Eski zaman yazmalarına dair bulguları araştıran dil bilimi sahası."

İtalyanca (*İtal. İtalyan tili*): PASTA "Çeşitli malzemelerin karışımıyla yapılan makarna türü"; PİANİNO müz. "Ses aralığı 7 oktav olan, vuruşu kuvvetli bir piyano türü"; SONET ed. "İki dördlük, iki üçlükten oluşan, tamamı on dört dizeli şiir."

Latince (*Lat. Latin tili*): İMPETİGO "Derideki iltihaplı sivilce"; KOMPROMİSS "İş birliğinde bulunma, uzlaşma, el birliği"; UVOLOGİYA "Üzümün yapısı ve mutfak endüstrisindeki yerini inceleyen bilim dalı."

Almanca (*Nem. Nemis tili*): AKKREDİTİV "Kredi talebi üzerine banka tarafından düzenlenen ödeme belgesi"; KOMPOT "Şekerli suyu kaynatılarak elde edilen, taze meyveler katılan bir çeşit tatlı"; PAVİAN "Afrika coğrafyasına has, burnu uzun, iri cüsseli bir maymun türü."

Rusça (*Or. Oris tili*): PİRKEŞİK "Ticarî görevli, satıcı"; POSELKE "Kent"; STANSI "Vagonların bekleme yeri, istasyon."

Fransızca (*Frants. Frantsuz tili*): KOMPRESS "Ağrıyan yere, yaraya bastırılan bez malzeme"; MONORİM "Kafiyeli dizelerle kurulan dördlük"; PATRUL "Koruma, himaye, devriye."

Bunlar arasından Fransızca, Almanca ve İtalyanca kökenli sözlerin aslında XIX. yüzyıl sonları ile XX yüzyıl başlarında Türk lehçelerinde görülmeye başlayan Rusça alıntılar ile birlikte yerleştiğini de belirtmek gerekir. Yani Kazakçaya doğrudan bu dillerden alıntı için kültürel temaslar olmadığından, bu alıntılarının da diğer Rusça alıntılar gibi Rusça kökenli gösterilmesi daha uygun olurdu. Son dönemde her dilde gözlenen İngilizce sözler ise Kazakçaya doğrudan alıntılanmış olmalıdır.

Sözlük biliminde her zaman zorlu konulardan olan eş sesli sözler (*homonym*), *Kazak Sözdigi'*nde önemli bir hacim tutuyor. Bu eş sesli sözler, madde başlarında romen rakamları ile ayrılmıştır:

ARA (I) isim "Ağacı kesmek için demirden yapılmış dişli bir alet."

ARA (II) isim <Lat. apidae > "Çiçek özlerinden bal yapan kanatlı böcek, arı."

ARA (III) isim "1. Aralık. 2. İnsanlar arasındaki ilgi, münasebet. 3. Birim, grup."

JARIK (I) isim "1. Işık, nur. // Aydınlık. 2. fiz. Uzunluğu 400 km'den 760 km'ye kadar olan elektromanyetik dalga. 3. fiz. Geniş manada, gözle görülen ışıkla beraber ultraviyole dalgalarını da içeren optik bir ışık. 4. Evin içine, odalara ışık gelmesi için yararlanılan sunî ışık gözleri ya da soluk ışık. 5. mec. Umut, beklenti. 6. mec. Aydınlik dünya; ömür."

JARIK (II) isim, med. <Lat. hernia > "Karnın boşluğundaki organların veya onların odacıklarının deri altına veya deri gözeneklerine çıkması, bir tür hastalık."

JARIK (III) sıfat "Tam olmayan, yarılmış, yarık."

OTAV (I) isim, etn. "Erkek çocuğun payına düşen hususi ev, küçük ev."

OTAV (II) isim, etn. spor "Kazakların millî oyunu."

OTAV (III) isim "Kötü otları temizleme, yabancı otları ayıklama."

Prof. Dr. G. Karaağaç'ın "Eş Yazılılık, Eş Seslilik ve Çok Anlamlılık" adlı makalesinde (2002) dikkat çektiği gibi bu eş sesli sözler, tarihî bir dönemde çok anlamlılık yaşamış ve fakat bugün anlam bağlantısı kopuk kaldığı için sözlük yazarları tarafından eş sesli sözler halinde görülmüş olabilirler (Karaağaç 2002: 55-88). Örnek verdiğimiz *jarık* "yarık" sözündeki II. ve III. maddeleri eski çok anlamlı sözler olmalıdır; *jarık* (I) maddesinin ise Eski Türkçe *yaruk* "ışık" biçimine dayandığı açıktır.

Kazak Sözdigi'nin geniş hacmini sağlayan unsurlardan biri de bu çok anlamlılık (*polysemy*) konusudur. Çeşitli kültürel etkenler ve anlam aktarmalarının yanı sıra kullanım sıklığının da etkisiyle gerçek anlamdan tamamen kopmadan zengin bir semantik yolculuğa çıkan isim ve fiillerin Kazak söz varlığındaki yeri de dikkate değerdir. 'Temel Sözcükler' olarak adlandırılan kullanımlar dışında da anlam aktarmalarına dayanan, *yan* ve *mecaz* anlamlarla yepyeni bir varlık, kavram ya da eylemi karşılayan sözlere semantik imkânlar dahilinde karşıladıkları *terimler* ve yer aldıkları *deyimler*, *kalıplaşmış ifadeler* eklenince Kazak söz varlığındaki çok anlamlılık konusunun müstakil bir çalışmada ayrıntılı incelenmesi gereği de ortaya çıkmaktadır.

Kazak Sözdigi içinde Arap rakamları ile gösterilen çok anlamlı (*polysemic*) maddelerden şu örnekler Kazakça söz varlığındaki anlam yolculuğunun nasıl olabileceğini göstermektedir:

AKI isim "1. Verilen hizmet, çalışma için ödenen ücret, bedel. 2. Bir şeyin değeri; mal mülk. 3. Alacak, borç. 4. Para, maddî destek. 5. mec. Borç, görev, sorumluluk."

BAYLANIS isim "1. Münasebet, bağ. 2. Çeşitli mekanik aletler aracılığıyla bilgi verme ve karara varma süreci. 3. Telefon, telgraf aracılığıyla irtibatı idare eden yer, kurum. 4. İki olay ya da kişinin birbirine bağımlı olma durumu, aitlik. 5. ed. Edebî eserlerde olayın hız kazanmasına sebep olan durum. 6. fels. İnsanların, olayların birbirlerine etki etmesi ve bağın ortaya çıkmasına objektif dünyanın genel kurallarının biçim verme durumu, mefhumu. 7. kim. Elementlerin bileşimi, yapı."

Eski Türkçeden beri eş sesli olarak gözlenen *yaz-* (I) "yazmak" # *yaz-* "yaymak" fiilleri Kazakçada da vardır ve her ikisi çok anlamlılaştırmıştır:

JAZ- (I) fiil "1. Düşünceyi harfi harfine kağıt ya da başka bir yere kaydetmek. 2. mecaz. Çıkarmak, düşünceyi ahenkli hale getirip, geliştirip herhangi bir edebî eser türünde ortaya koymak. 3. Tamamen seçerek, ayırt ederek söylemek. 4. mec. Dinî inanca dair insan takdirinin en baştan Allah tarafından belirlenmesi, kader yazmak. 5. menfi. Şikayet etmek; arz etmek."

JAZ- (II) fiil "1. Gelişigüzel düzeltmek. 2. Yığılı, katlanmış şeyleri yaymak. 3.

Bükülmüş, bürülmüş şekli düzeltmek, açmak. 4. Karmaşık hale gelip dolanan şeyleri ayırmak, çözmek. 5. Dügümlenmiş, bağlanmış şeyi serbest bırakmak.”

JAZ- (III) fiil “Ağrıyan sancıyan yeri, yarayı iyileştirmek.”

JAZ- (IV) fiil “1. Suçlu olmak. 2. Bütünüyle yanılmak, yolundan sapmak. 3. Sözünden caymak; değişmek.”

Kazak Sözdüğü içinde *jaz-* (III) “yarayı iyileştirmek” olarak gösterilen eş sesliyi tarihsel olarak *jaz-* (II) “düzeltmek” ile birleştirmek ve bu anlamdan eski birçok anlamlaşma saymak mümkündür. Ancak *jaz-* (IV) biçimini, Eski Türkçe *az-* “yoldan çıkmak” fiilinden fonolojik gelişmeyle gerçek bir eş sesli halinde görüyoruz.

SOY- fiil “1. Kesilmiş hayvanın derisini ayırmak, yüzmek. 2. etnoloji. Kazak halkının geleneksel kültüründe konuğa et ikram etmek ve (böylece) hürmet göstermek. 3. mecaz. Kıyım yapmak; su gibi kan akıtmak. 4. mecaz. Vurmak, çalmak, zarar vermek. 5. mecaz. Kötülemek, yermek.”

ŞAK- (I) fiil “1. Darmadağın edip bölmek, parçalamak. 2. mec. Ara bozmak; yok etmek.”

ŞAK- (II) fiil “1. Böcek ısırarak, yılan ısırarak, dişlemek. 2. mec. Dedikodu yapmak, birinin arkasından konuşmak. 3. mec. Sözleriyle iğnelemek, kinayede bulunmak.”

ŞAK- (III) fiil “Bir nesne ya da kişiyi bir diğeriyle kıyaslamak, ölçmek.”

ŞAK- (IV) fiil “Kibrit yakmak.”

ŞAK- (V) fiil “Birine yakınmak, şikayette bulunmak.”

Bu beş eş seslinin ise Eski Türkçe *çak-* “vurmak” biçiminden tarihsel anlam gelişmeleri ile meydana gelen eski çok anlamlılıklar olduğunu ve beş ayrı maddenin tek bir madde içinde birleşebilecek *polysemic* sözler olduğunu öne sürebiliriz.

Kazak Sözdüğü yazarları çekim ekleriyle kalıplaşmış sözcükleri de mensup oldukları kavram alanı ve sözcük türlerine bağlı olarak kısaltmalarla vermiştir. Dil biliminde sözlükselleşme (*lexicalization*) adı altında incelenen bu olgunun eldeki eserde çokça örneği vardır:

ŞALKASINAN zarf “Sirtüstü, arkaya doğru.”

ETBETİNEN zarf “Yüzüstü.”

SIRITABANDILAR isim < Lat. tylopoda > “Memeliler familyasından bir tür.”

TOP-TOPTAN zarf “Yığın yığın, toplanarak; bolca.”

NEGENNEN zarf, yerel “Suçsuz, günahsız.”

ORGANOGENDER isim [grek. organon-genos] “Organizmaların oluşumunda görevli yapıların kimyasal elementleri (oksijen, karbondioksit, hidrojen, azot, fosfor, kükürt).”

İncelediğimiz *Kazak Sözdüğü*'nin işlevsel yönünü meydana getiren unsurlardan biri de *eskimiş* ve *yemel* sözlerin sinonimleriyle ya da standart dildeki kullanımlarıyla açıklanması ve söz konusu maddelere yönlendirmenin olmasıdır:

IBIRIK isim, yerel KUMIRA.

ZENİTKA isim, konuşma ZENİT.

ÖKSE- fiil, konuşma KÖKSE-.

ÖREL (II) isim, yerel RÖL.

SASIK (II) isim, yerel KANDALA.

Kazak sözlük biliminin Türkoloji alanına yeni bir armağanı olan ve eskimeyen *yeni* olarak 106000 sözü barındıran *Kazak Sözdüğü*, Kazakçanın yalnızca edebî söz varlığını değil bütün kültürünü, yaşayışını, tarihsel mirasını da ortaya koyan, kavram alanları ve alt maddelerin yazımı yönünden de her biri iki kolonda dizilmiş 1488 sayfalık hacminin hakkını veren bir eserdir.

Kaynaklar:

ARAT R. R. (1953) Türk Lehçelerinin Tasnifi. *Türkiyat Mecmuası* C. X. 59-139.

KARAAĞAÇ G. (2002) *Dil, Tarih ve İnsan*. Ankara: Akçağ.

ÖNER M. (1998) *Bugünkü Kıpçak Türkçesi (Tatar, Kazak ve Kırgız Lehçeleri Karşılaştırmalı Grameri)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 703.

ÖNER M. (1999) Tatar, Başkurt ve Kazak Sözlükleri. *Kebikeç -İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, Yıl:4, Sayı 7-8, 115-129.

SCHÖNİG C. (1999) The Internal Division of Modern Turkic and It's Historical Implications. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 52 (1), 63-95.

TEKİN T. (1989) Türk dil ve diyalektlerinin yeni bir tasnifi. *Erdem*, 5 (13) 141-168.

VELİ N., KURMANBAYULI Ş., MALBAKOV M., ŞOYBEKOV vd. (2013) *Kazak Sözdüğü (Kazak Tiliniñ Birtomdık Ülken Tüsindirme Sözdüğü)*. Almatı: Dévir Baspası.

Ezgi Sırtı (İzmir)

(E-yayın tarihi 31 Ocak 2016)